

รายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต
ในพื้นที่ไม่เหมาะสม

ปีงบประมาณ 2565

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการเลขที่ ศก.02/2565

รายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต
ในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปีงบประมาณ 2565

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญตารางภาคผนวก	(5)
สารบัญรูปภาพ	(6)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(7)
บทที่ 1	บทนำ
1.1	หลักการและเหตุผล 1-1
1.2	วัตถุประสงค์ 1-1
1.3	ระยะเวลาดำเนินงาน 1-1
1.4	ขั้นตอนและแผนการดำเนินงาน 1-2
1.5	สถานที่ดำเนินงาน 1-3
1.6	อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน 1-3
1.7	กรอบแนวคิดในการศึกษา 1-3
1.8	วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน 1-4
1.9	นิยามศัพท์ 1-6
1.10	ผู้ดำเนินงาน 1-7
1.11	หน่วยงานที่รับผิดชอบ 1-7
บทที่ 2	ภาวะเศรษฐกิจและสังคม
2.1	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร 2-1
2.2	การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร และพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดิน 2-3
2.3	การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดิน 2-4
2.4	การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตร 2-5
2.5	สถานภาพทางการเงินในครัวเรือน 2-7
2.6	สถานภาพการทำงานในครัวเรือน 2-9
บทที่ 3	ภาวะการผลิต
3.1	สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิต 3-1
3.2	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต 3-2
3.3	การประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม 3-6
3.4	ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ 3-6

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ
4.1	ผลการศึกษา 4-1
4.2	ข้อเสนอแนะ 4-3
เอกสารอ้างอิง	อ-1
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	การกำหนดขนาดตัวอย่างและจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2563 ผ-2
ภาคผนวก ข	จำนวนตัวอย่างและสถานที่สำรวจข้อมูล ผ-3
ภาคผนวก ค	กิจกรรมการประชุมติดตามผลการดำเนินงานและการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผ-5

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2-1	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565	2-2
ตารางที่ 2-2	การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร ปี 2562/63	2-3
ตารางที่ 2-3	พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 ปี 2562/63	2-3
ตารางที่ 2-4	การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565	2-4
ตารางที่ 2-5	การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ปี 2565	2-5
ตารางที่ 2-6	การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ปี 2565	2-6
ตารางที่ 2-7	การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565	2-7
ตารางที่ 2-8	รายได้ และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ปี 2565	2-8
ตารางที่ 2-9	รายได้ และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ปี 2565	2-8
ตารางที่ 2-10	รายได้ และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565	2-9
ตารางที่ 2-11	สภาพภาพการทำงานในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565	2-10
ตารางที่ 3-1	สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565	3-1
ตารางที่ 3-2	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ปี 2565	3-2
ตารางที่ 3-3	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ปี 2565	3-3

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 3-4	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ปี 2565	3-3
ตารางที่ 3-5	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ปี 2565	3-4
ตารางที่ 3-6	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565	3-5
ตารางที่ 3-7	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565	3-5
ตารางที่ 3-8	การประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565	3-6
ตารางที่ 3-9	ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ปี 2565	3-7
ตารางที่ 3-10	ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ปี 2565	3-8
ตารางที่ 3-11	ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565	3-9
ตารางที่ 4-1	สรุปการประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565	4-2

สารบัญตารางภาคผนวก

		หน้า
ตารางผนวกที่ ก1	การกำหนดขนาดตัวอย่าง	ผ-2
ตารางผนวกที่ ก2	จำนวนเกษตรกรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2563	ผ-2
ตารางผนวกที่ ข1	จำนวนตัวอย่างจำแนกตามสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต	ผ-3
ตารางผนวกที่ ข2	สถานที่สำรวจข้อมูล	ผ-3

สารบัญรูปภาพ

		หน้า
รูปภาพที่ 1	การประชุมติดตามผลการดำเนินงาน วันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2565	ผ-5
รูปภาพที่ 2	การประชุมติดตามผลการดำเนินงาน วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2565	ผ-5
รูปภาพที่ 3	เจ้าหน้าที่กลุ่มฯ ลงพื้นที่สัมภาษณ์เกษตรกร ตำบลหนองกระเทียม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก	ผ-6
รูปภาพที่ 4	เจ้าหน้าที่กลุ่มฯ ลงพื้นที่สัมภาษณ์เกษตรกร ตำบลหนองไผ่กอง อำเภอไทรยางง จังหวัดกำแพงเพชร	ผ-6

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร และวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับพืชเศรษฐกิจที่ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสานของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2563 จำนวน 82 ราย ในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ในภาพรวมพบว่าเกษตรกรอยู่ในวัยกลางคน มีอายุเฉลี่ย 54 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของระบบการศึกษาในอดีต ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกเฉลี่ย 3 คนต่อครัวเรือน โดยอยู่ในภาคเกษตรเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 12.20 ไร่ต่อครัวเรือน โดยมีหนังสือสำคัญในที่ดินเป็น ส.ป.ก.4-01 มากที่สุด เฉลี่ย 6.41 ไร่ต่อครัวเรือน ใช้เนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ย 11.30 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งได้กู้ยืมเงินร้อยละ 73.81 โดยเป็นลูกหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากที่สุดร้อยละ 74.19 มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 220,579.44 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย 167,916.12 บาทต่อปี และมีเงินคงเหลือในครัวเรือนเฉลี่ย 52,663.32 บาทต่อครัวเรือน

ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชเศรษฐกิจเป็นเกษตรผสมผสาน พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการมีมูลค่าผลผลิต 3,570.87 บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,872.83 บาทต่อไร่ และได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 1,698.04 บาทต่อไร่ หลังเข้าร่วมโครงการมีมูลค่าผลผลิต 12,186.68 บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 5,906.93 บาทต่อไร่ และได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 6,279.75 บาทต่อไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 4,581.71 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 269.82 โดยอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) จาก 1.91 เพิ่มขึ้นเป็น 2.06

ผลการประเมินโครงการ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 87.80 ของจำนวนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 โดยมีรายได้สุทธีก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 20,716.06 บาทต่อครัวเรือน และรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 70,961.17 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 50,245.11 บาทต่อครัวเรือน ในส่วนความพึงพอใจของโครงการ ในภาพรวมพบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.32

ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมการผลิตแบบครบวงจร ให้คำแนะนำหรือประชาสัมพันธ์เรื่องการผลิตพืชที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสภาพตลาด อีกทั้งให้เกษตรกรรุ่นใหม่ช่วยพัฒนาคุณภาพและระบบการผลิตทางการเกษตร พร้อมถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมการผลิตพืชใหม่ ๆ ให้เกษตรกรผู้สูงอายุ สนับสนุนให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตพืช ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปแบบระบบสหกรณ์ และปรับปรุงระบบการปล่อยสินเชื่อ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันการทำเกษตรกรรมในประเทศไทย มีการผลิตสินค้าเกษตรที่ไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์อุปทาน ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศ และการเชื่อมโยงในระดับโลก ส่งผลกระทบต่อราคาและปริมาณผลผลิต ประกอบกับกระบวนการผลิตไม่เหมาะสมกับสภาพทางกายภาพ สินค้าเกษตรบางชนิดผลิตอยู่ในพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย หรือไม่เหมาะสม เกษตรกรมีลักษณะการผลิตแบบดั้งเดิม ทำให้มีต้นทุนในการผลิตสูง ขาดโอกาสในการได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า และยังทำให้ขาดศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศอื่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ผลักดันนโยบายการลดต้นทุนและเพิ่มทางเลือกในการปรับเปลี่ยนการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบรรลุผลตามนโยบายดังกล่าว

กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีภารกิจที่สำคัญในด้านการพัฒนาดิน ที่ดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การกำหนดนโยบายวางแผนการใช้ที่ดิน การบริหารจัดการดินและที่ดินให้มีประสิทธิภาพ การใช้ประโยชน์ที่ดินถูกต้องและเหมาะสม สร้างรายได้เพิ่มและลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร ซึ่งมีหน้าที่หลักในการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจและสังคมตามเขตการใช้ที่ดิน จึงจำเป็นต้องดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลใช้ประกอบในการตัดสินใจวางแผนการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร
- 2) เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับพืชเศรษฐกิจที่ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน

1.3 ระยะเวลาดำเนินงาน

ปีงบประมาณ 2565 (1 ตุลาคม 2564 ถึง 30 กันยายน 2565)

1.4 ขั้นตอนและแผนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา											
	ปี 2564			ปี 2565								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม	←→											
2. ประสานขอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	←→											
3. รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม	←→											
4. จัดทำข้อมูลการปฏิบัติงานภาคสนามได้จำนวนเกษตรกรตัวอย่าง/พื้นที่ปรับเปลี่ยน/กิจกรรมการผลิตนาข้าว/กิจกรรมการผลิตพืชปรับเปลี่ยน และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เป็นต้น	←→											
5. สสำรวจและหรือรวบรวมข้อมูลผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม			←→									
6. วิเคราะห์และประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม				←→								
7. จัดทำข้อมูลผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม								←→				
8. จัดทำ (ร่าง) รายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565								←→				
9. ส่งมอบรายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ให้กับผู้ใช้ประโยชน์											←→	

1.5 สถานที่ดำเนินงาน

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ เลย และจังหวัดพิจิตร

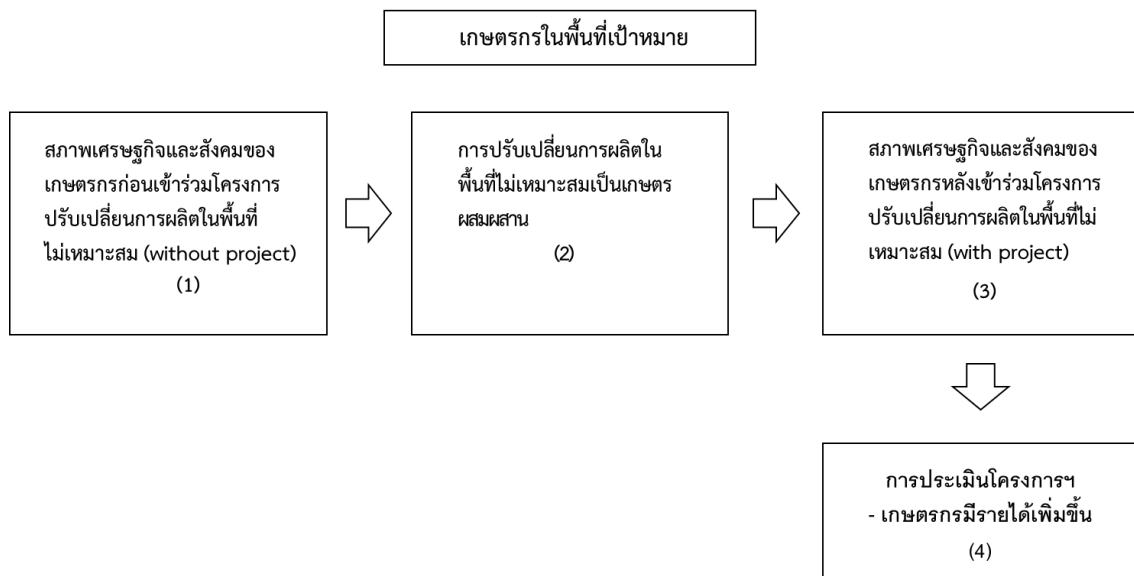
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร

1.6 อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน

- 1) แบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ภาวะเศรษฐกิจและสังคม ต้นทุนและผลตอบแทน
- 2) แผนที่แสดงระดับความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน
- 3) โทรศัพท์มือถือรองรับระบบปฏิบัติการ (Smart phone)
- 4) ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map Mobile)
- 5) เครื่องคำนวณระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS)
- 6) เครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในการประมวลผลข้อมูล (Computer)

1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ลักษณะของการศึกษา เป็นการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการ (without vs. with project)

1.8 วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

1) ศึกษาข้อมูลและจัดทำเครื่องมือ

ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เช่น พืชในพื้นที่โครงการ พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ เป็นต้น และจัดเตรียมเครื่องมือ เช่น แผนที่ เครื่องคำนวณระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS) แบบสอบถามในการสำรวจ เป็นต้น พร้อมทั้งวางแผนการปฏิบัติงาน และประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires)

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำการเก็บรวบรวมจากเอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย รายงาน บทความ และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาอ้างอิงและประกอบการศึกษา

3) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในปี 2563 ในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 ที่ทำนาข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3, N) และปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นเกษตรผสมผสาน จำนวน 384 ตัวอย่าง

3.2) กลุ่มตัวอย่าง คือ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ใช้ในการศึกษา ด้วยวิธีการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 (ภาคผนวก ก) ซึ่งมีขนาดตัวอย่างจำนวน 79 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม (ภาคผนวก ข) ตามสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ดังนี้

(1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 จำนวน 52 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 63.41

(2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 จำนวน 30 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 36.59

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจะนำมาตรวจสอบเพื่อแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วนำมาประมวลผลในสำนักงาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Microsoft Excel และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) แสดงผลเป็นค่าความถี่ และหรือค่าร้อยละ และหรือค่าเฉลี่ย ได้แก่

4.1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร การถือครองที่ดิน หนังสือสำคัญในที่ดิน การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตร สถานภาพทางการเงินของครัวเรือน สถานภาพการทำงานของครัวเรือน โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

4.2) การวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุน ผลตอบแทนการผลิต และความพึงพอใจการประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ ได้แก่

(1) สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิต โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

(2) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนผันแปร และ ต้นทุนคงที่ โดยมีวิธีการคำนวณต้นทุนรวม ดังนี้

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนผันแปร} + \text{ต้นทุนคงที่}$$

(3) การวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุนมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด} = \frac{\text{ผลต่างระหว่างมูลค่าผลผลิตที่ได้ทั้งหมดกับต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมด}}{\text{ต้นทุนทั้งหมด}}$$

(4) การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงิน เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการลงทุนว่าควร จะลงทุนในการผลิตหรือไม่ ได้แก่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit-cost Ratio: B/C Ratio) หมายถึง อัตราส่วนเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันเฉลี่ยต่อไร่ของผลตอบแทนกับต้นทุนทั้งหมดตลอดช่วงปี ที่ทำการผลิต โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการใด ๆ คือ B/C Ratio ที่มีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 1 ถ้า B/C Ratio มากกว่า 1 หมายความว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากการผลิตพืชมากกว่า ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่เสียไป หรือถ้า B/C Ratio เท่ากับ 1 หมายความว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากการ ผลิตพืชเท่ากับค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่เสียไปพอดี (ภฤช, 2557)

(5) การประเมินผลกระทบที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยการอธิบายเปรียบเทียบ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการว่ามีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นจำนวนกี่คน และมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นจำนวนเท่าไร และคิดเป็นร้อยละเท่าไร โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

(6) การวิเคราะห์ความพึงพอใจ โดยใช้ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยการวิเคราะห์ ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ ได้ให้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
มาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

จากนั้นนำค่าคะแนนความพึงพอใจไปวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยในการประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	พึงพอใจมากที่สุด
3.41 – 4.20	พึงพอใจมาก
2.61 – 3.40	พึงพอใจปานกลาง
1.81 – 2.60	พึงพอใจน้อย
1.00 – 1.80	พึงพอใจน้อยที่สุด

5) การเสนอรายงานการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ

นำเสนอในรูปแบบของการบรรยายประกอบตาราง โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ ที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิที่เก็บรวบรวมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมา เขียนรายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยน

การผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เพื่อนำเสนอผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

1.9 นิยามศัพท์

โครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม	หมายถึง	โครงการที่เกษตรกรเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในปี 2563 จากเดิมเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3, N) ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน
พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ	หมายถึง	พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม จากเดิมเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3, N) ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน
เกษตรผสมผสาน	หมายถึง	การผลิตทางการเกษตรตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป (ข้าว พืชอื่น ๆ ประมง และปศุสัตว์)
สพข.8	หมายถึง	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ประกอบด้วย จังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ เลย และจังหวัดพิจิตร
สพข.9	หมายถึง	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ประกอบด้วย จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร
เกษตรกร	หมายถึง	เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างหรือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมจากเดิมเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3, N) ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน
ครัวเรือน/ครัวเรือนเกษตร	หมายถึง	ครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม จากเดิมเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3, N) ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน
โฉนด	หมายถึง	หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่รับรองถูกต้องตาม พ.ร.บ.ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2479
ส.ป.ก.4-01	หมายถึง	หนังสือแสดงสิทธิการทำประโยชน์เพื่อการเกษตรตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดินที่ออกให้โดยสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (ส.ป.ก.) ซึ่งเกษตรกรมีสิทธินำไปใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

		การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ แต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะนำไปขายหรือยกให้ผู้อื่น เว้นแต่จะตกทอดเป็นมรดกให้ลูกหลาน เพื่อทำการเกษตรเท่านั้น
น.ส.3ก.	หมายถึง	หนังสือรับรองการเข้าทำประโยชน์ที่ดิน และสามารถนำไปใช้ในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การจำนอง ขายฝาก โอน เป็นต้น สำหรับ น.ส.3ก ไม่ต้องรอประกาศ
ส.ค.1	หมายถึง	หนังสือแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดินมือเปล่าที่แสดงว่าบุคคลนั้นได้แจ้งการครอบครองตาม พ.ร.บ. ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 5 ซึ่งทำให้ผู้ครอบครองมีโอกาสดังจะได้รับโฉนดหรือน.ส.3 จากทางราชการต่อไป
รายได้	หมายถึง	มูลค่าผลผลิตจากการผลิตทางการเกษตร
รายได้สุทธิ	หมายถึง	ผลตอบแทนสุทธิ โดยการนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมด

1.10 ผู้ดำเนินงาน

นายสมศักดิ์	สุขจันทร์	ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (ที่ปรึกษาโครงการ)
นายสุภัทรชัย	โอฬารกิจกุลชัย	ผู้อำนวยการกลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
นางสาววัลยา	บุญเลิศ	เศรษฐกิจชำนาญการพิเศษ
นายธนกฤต	ผลเกลี้ยง	เศรษฐกิจชำนาญการพิเศษ
นางสาวปัทมาศ	อัมเอบ	เศรษฐกิจชำนาญการ
นายณัฐภาส	ศรีเลิศ	เศรษฐกิจปฏิบัติการ
นางสาวอรณิชา	แก้วสังข์	เศรษฐกิจปฏิบัติการ
นางสาวพิชชาพร	วัฒนสมบัติ	เศรษฐกิจ
นางสาวปิ่นอนงค์	ศรีภักดี	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวศศิขานันท์	พิชญเอกธารินทร์	เจ้าพนักงานสถิติ

1.11 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
 กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
 กรมพัฒนาที่ดิน
 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทที่ 2

ภาวะเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพของครัวเรือนเกษตรกร โดยจะทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดิน การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตร สถานภาพทางการเงินในครัวเรือน พร้อมทั้งศึกษาสถานภาพการทำงานในครัวเรือน โดยมีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ตารางที่ 2-1)

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 44.44 และเพศหญิงร้อยละ 55.56 ของเกษตรกรทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 54 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 43.13 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 23.53 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับปริญญาตรีร้อยละ 13.73 เท่ากัน และระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงร้อยละ 5.88 ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานภาพทางสังคมเป็นเกษตรกรทั่วไปร้อยละ 85.19 ของเกษตรกรทั้งหมด รองลงมาคือหมอดินอาสาร้อยละ 14.81 ผู้นำกลุ่มร้อยละ 5.56 กรรมการหมู่บ้านร้อยละ 3.70 ผู้ใหญ่บ้าน ประธานวิสาหกิจชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 1.85 เท่ากัน

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 46.67 และเพศหญิงร้อยละ 53.33 ของเกษตรกรทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 54 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 65.52 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 24.14 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 6.90 และระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงร้อยละ 3.44 ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานภาพทางสังคมเป็นเกษตรกรทั่วไปร้อยละ 93.33 ของเกษตรกรทั้งหมด รองลงมาคือหมอดินอาสาร้อยละ 6.67 และผู้ใหญ่บ้านร้อยละ 3.33

3) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 45.24 และเพศหญิงร้อยละ 54.76 ของเกษตรกรทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 54 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 51.25 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 23.75 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 11.25 ระดับปริญญาตรีร้อยละ 8.75 และระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงร้อยละ 5.00 ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานภาพทางสังคมเป็นเกษตรกรทั่วไปร้อยละ 88.10 ของเกษตรกรทั้งหมด รองลงมาคือหมอดินอาสาร้อยละ 11.90 ผู้นำกลุ่มร้อยละ 3.57 ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้านร้อยละ 2.38 เท่ากัน ประธานวิสาหกิจชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 1.19 เท่ากัน

ตารางที่ 2-1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม
ปี 2565

หน่วย: ร้อยละ			
รายการ	สพข.8	สพข.9	เฉลี่ยรวม
เพศ			
ชาย	44.44	46.67	45.24
หญิง	55.56	53.33	54.76
อายุเฉลี่ย (ปี)	54.24	54.20	54.23
ช่วงอายุ			
30 – 39 ปี	3.70	10.00	5.95
40 – 49 ปี	24.07	20.00	22.62
50 – 59 ปี	46.30	36.67	42.86
≥ 60 ปี	25.93	33.33	28.57
ระดับการศึกษา			
จบการศึกษา			
ประถมศึกษา	43.13	65.52	51.25
มัธยมศึกษาตอนต้น	13.73	6.90	11.25
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	23.53	24.14	23.75
อนุปริญญา/ปวส.	5.88	3.44	5.00
ปริญญาตรี	13.73	-	8.75
สถานภาพทางสังคม			
เกษตรกรทั่วไป	85.19	93.33	88.10
หมอดินอาสา	14.81	6.67	11.90
ผู้นำกลุ่ม	5.56	-	3.57
ผู้ใหญ่บ้าน	1.85	3.33	2.38
กรรมการหมู่บ้าน	3.70	-	2.38
ประธานวิสาหกิจชุมชน	1.85	-	1.19
อสม.	1.85	-	1.19

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร และพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดิน

1) การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร (ตารางที่ 2-2)

ปี 2562/63 มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในประเทศทั้งหมด 149,252,451 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 จำนวน 24,650,445 ไร่ หรือร้อยละ 16.52 ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในประเทศทั้งหมด โดยใช้ประโยชน์ที่ดินในการเพาะปลูกข้าวนาปีจำนวน 10,784,139 ไร่ หรือร้อยละ 43.75 ของพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรในประเทศทั้งหมด 7,384,180 ครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 20.21 ไร่ต่อครัวเรือน แบ่งออกเป็น ครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 จำนวน 929,693 ครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 26.51 ไร่ต่อครัวเรือน และมีครัวเรือนเกษตรกรที่เพาะปลูกข้าวนาปีจำนวน 639,992 ครัวเรือน พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีเฉลี่ย 16.85 ไร่ต่อครัวเรือน

ตารางที่ 2-2 การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร ปี 2562/63

รายการ	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ² (ครัวเรือน)	พื้นที่เฉลี่ย (ไร่/ครัวเรือน) ³
พื้นที่ทำการเกษตรทั่วประเทศ	149,252,451 ¹	100.00	7,384,180	20.21
พื้นที่เกษตรในพื้นที่ สพท.8 และ สพท.9	24,650,445 ¹	16.52 ³	929,693	26.51
พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี	10,784,139 ¹	43.75 ³	639,992	16.85

ที่มา: ¹ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562)

² ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร (2563)

³ จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดิน (ตารางที่ 2-3)

ปี 2562/63 มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดินทั้งหมด 11,975,030.33 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีที่เหมาะสม (S1, S2) จำนวน 10,398,155.40 ไร่ หรือร้อยละ 86.83 ของพื้นที่ทั้งหมด และพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีที่ไม่เหมาะสม (S3, N) จำนวน 1,576,874.93 ไร่ หรือร้อยละ 13.17

ตารางที่ 2-3 พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 ปี 2562/63

รายการ	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี	11,975,030.33 ²	100.00 ²
พื้นที่เหมาะสมสำหรับเพาะปลูกข้าวนาปี (S1, S2)	10,398,155.40 ¹	86.83 ²
พื้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับเพาะปลูกข้าวนาปี (S3, N)	1,576,874.93 ¹	13.17 ²

ที่มา: ¹ Agri map online กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2561-2563)

² จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.3 การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดิน (ตารางที่ 2-4)

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 10.25 ไร่ต่อครัวเรือน สำหรับหนังสือสำคัญในที่ดินของตนเอง ส่วนใหญ่เป็นโฉนดเฉลี่ย 5.74 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 56.00 ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด รองลงมาเป็น ส.ป.ก.4-01 เฉลี่ย 3.22 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 31.43 น.ส.3ก. เฉลี่ย 1.14 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 11.07 นอกจากนั้นเป็น ส.ค.1 เฉลี่ย 0.15 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 1.50

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 15.56 ไร่ต่อครัวเรือน สำหรับหนังสือสำคัญในที่ดินของตนเอง ส่วนใหญ่เป็น ส.ป.ก.4-01 เฉลี่ย 11.93 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 76.67 ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด รองลงมาเป็นโฉนดเฉลี่ย 3.20 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 20.57 และ น.ส.3ก. เฉลี่ย 0.43 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 2.76

3) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 12.20 ไร่ต่อครัวเรือน สำหรับหนังสือสำคัญในที่ดินของตนเอง ส่วนใหญ่เป็น ส.ป.ก.4-01 เฉลี่ย 6.41 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 52.55 ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด รองลงมาเป็นโฉนดเฉลี่ย 4.81 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 39.45 น.ส.3ก. เฉลี่ย 0.88 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 7.20 นอกจากนั้นเป็น ส.ค.1 เฉลี่ย 0.10 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 0.80

ตารางที่ 2-4 การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมปี 2565

รายการ	สพข.8		สพข.9		เฉลี่ยรวม	
	ไร่/ครัวเรือน	ร้อยละ	ไร่/ครัวเรือน	ร้อยละ	ไร่/ครัวเรือน	ร้อยละ
การถือครองที่ดิน						
พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ	10.25	100.00	15.56	100.00	12.20	100.00
หนังสือสำคัญในที่ดินของตนเอง						
โฉนด	5.74	56.00	3.20	20.57	4.81	39.45
ส.ป.ก.4-01	3.22	31.43	11.93	76.67	6.41	52.55
น.ส.3ก.	1.14	11.07	0.43	2.76	0.88	7.20
ส.ค.1	0.15	1.50	-	-	0.10	0.80

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.4 การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตร

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 (ตารางที่ 2-5)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการกู้ยืมเงินร้อยละ 74.07 และมีเกษตรกรที่ไม่มีการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 25.93 ของเกษตรกรทั้งหมด สำหรับเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ย 454,125.00 บาทต่อครัวเรือน โดยแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 72.50 ของเกษตรกรที่กู้ยืมเงิน รองลงมาคือกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 15.00 สหกรณ์การเกษตรร้อยละ 10.00 ธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 7.50 นอกจากนั้นกู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ และธนาคารออมสินร้อยละ 2.50 เท่ากัน มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 7.12 ต่อปี

ตารางที่ 2-5 การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ปี 2565

รายการ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
มีการกู้ยืมเงิน	-	74.07
ไม่มีการกู้ยืมเงิน	-	25.93
จำนวนเงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	454,125.00	
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
แหล่งเงินกู้		
ธ.ก.ส.	-	72.50
กองทุนหมู่บ้าน	-	15.00
สหกรณ์การเกษตร	-	10.00
ธนาคารพาณิชย์	-	7.50
กลุ่มออมทรัพย์	-	2.50
ธนาคารออมสิน	-	2.50
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ย	-	7.12

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 (ตารางที่ 2-6)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการกู้ยืมเงินร้อยละ 73.33 และมีเกษตรกรที่ไม่มีการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 26.67 ของเกษตรกรทั้งหมด สำหรับเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ย 359,090.91 บาทต่อครัวเรือน โดยแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 77.27 ของเกษตรกรที่กู้ยืมเงิน รองลงมาคือกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 22.73 และสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 4.55 มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 6.64 ต่อปี

ตารางที่ 2-6 การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต
ในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ปี 2565

รายการ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
มีการกู้ยืมเงิน	-	73.33
ไม่มีการกู้ยืมเงิน	-	26.67
จำนวนเงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	359,090.91	
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
แหล่งเงินกู้		
ธ.ก.ส.	-	77.27
กองทุนหมู่บ้าน	-	22.73
สหกรณ์การเกษตร	-	4.55
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้		
เฉลี่ย	-	6.64

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) เฉลี่ยรวม (ตารางที่ 2-7)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการกู้ยืมเงินร้อยละ 73.81 และมีเกษตรกรที่ไม่มีการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 26.19 ของเกษตรกรทั้งหมด สำหรับเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ย 420,403.23 บาทต่อครัวเรือน โดยแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 74.19 ของเกษตรกรที่กู้ยืมเงิน รองลงมาคือกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 17.74 สหกรณ์การเกษตรร้อยละ 8.06 ธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 4.84 นอกจากนั้นกู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ และธนาคารออมสินร้อยละ 1.61 เท่ากัน มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 6.95 ต่อปี

ตารางที่ 2-7 การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต
ในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565

รายการ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
มีการกู้ยืมเงิน	-	73.81
ไม่มีการกู้ยืมเงิน	-	26.19
จำนวนเงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	420,403.23	
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
แหล่งเงินกู้		
ธ.ก.ส.	-	74.19
กองทุนหมู่บ้าน	-	17.74
สหกรณ์การเกษตร	-	8.06
ธนาคารพาณิชย์	-	4.84
กลุ่มออมทรัพย์	-	1.61
ธนาคารออมสิน	-	1.61
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้		
เฉลี่ย	-	6.95

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.5 สถานภาพทางการเงินในครัวเรือน

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 (ตารางที่ 2-8)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีสถานภาพทางการเงินในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน โดยมีรายได้ในครัวเรือน 19,580.75 บาท แบ่งออกเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 7,491.33 บาท หรือร้อยละ 38.26 ของรายได้ทั้งหมดในครัวเรือนเกษตร และรายได้นอกภาคการเกษตร (รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 12,089.42 บาท หรือร้อยละ 61.74 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 16,138.26 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 3,442.49 บาท

ส่วนสถานภาพทางการเงินในครัวเรือนเกษตรเฉลี่ยต่อปี เกษตรกรมีรายได้ในครัวเรือน 234,969.00 บาท แบ่งออกเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 89,895.96 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตร (รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 145,073.04 บาท มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 193,659.12 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 41,309.88 บาท

ตารางที่ 2-8 รายได้ และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ปี 2565

รายการ	บาท/เดือน	บาท/ปี	ร้อยละ
รายได้ในครัวเรือน	19,580.75	234,969.00	-
ในภาคการเกษตร	7,491.33	89,895.96	38.26
นอกภาคการเกษตร	12,089.42	145,073.04	61.74
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	16,138.26	193,659.12	-
เงินคงเหลือในครัวเรือน	3,442.49	41,309.88	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 (ตารางที่ 2-9)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีสถานภาพทางการเงินในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน โดยมีรายได้ในครัวเรือน 16,423.06 บาท แบ่งออกเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 13,383.06 บาท หรือร้อยละ 81.49 ของรายได้ทั้งหมดในครัวเรือนเกษตร และรายได้นอกภาคการเกษตร (รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 3,040.00 บาท หรือร้อยละ 18.51 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 10,127.73 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 6,295.33 บาท

ส่วนสถานภาพทางการเงินในครัวเรือนเกษตรเฉลี่ยต่อปี เกษตรกรมีรายได้ในครัวเรือน 197,076.72 บาท แบ่งออกเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 160,596.72 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตร (รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 36,480.00 บาท มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 121,532.76 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 75,543.96 บาท

ตารางที่ 2-9 รายได้ และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ปี 2565

รายการ	บาท/เดือน	บาท/ปี	ร้อยละ
รายได้ในครัวเรือน	16,423.06	197,076.72	-
ในภาคการเกษตร	13,383.06	160,596.72	81.49
นอกภาคการเกษตร	3,040.00	36,480.00	18.51
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	10,127.73	121,532.76	-
เงินคงเหลือในครัวเรือน	6,295.33	75,543.96	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) เฉลี่ยรวม (ตารางที่ 2-10)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีสถานภาพทางการเงินในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน โดยมีรายได้ในครัวเรือน 18,381.62 บาท แบ่งออกเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 9,728.69 บาท หรือร้อยละ 52.93 ของรายได้ทั้งหมดในครัวเรือนเกษตร และรายได้นอกภาคการเกษตร (รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 8,652.93 บาท หรือร้อยละ 47.07 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 13,993.01 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 4,388.61 บาท

ส่วนสถานภาพทางการเงินในครัวเรือนเกษตรเฉลี่ยต่อปี เกษตรกรมีรายได้ในครัวเรือน 220,579.44 บาท แบ่งออกเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 116,744.28 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตร (รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 103,835.16 บาท มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 167,916.12 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 52,663.32 บาท

ตารางที่ 2-10 รายได้ และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565

รายการ	บาท/เดือน	บาท/ปี	ร้อยละ
รายได้ในครัวเรือน	18,381.62	220,579.44	-
ในภาคการเกษตร	9,728.69	116,744.28	52.93
นอกภาคการเกษตร	8,652.93	103,835.16	47.07
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	13,993.01	167,916.12	-
เงินคงเหลือในครัวเรือน	4,388.61	52,663.32	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.6 สถานภาพการทำงานในครัวเรือน (ตารางที่ 2-11)

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.43 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.26 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 65.89 ของสมาชิกในครัวเรือน หลังจากเข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.56 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.44 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 68.54

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.87 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.03 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 70.73 ของสมาชิกในครัวเรือน หลังจากเข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.93 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.03 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 69.28

3) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.23 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.18 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 67.49 ของสมาชิกในครัวเรือน หลังจากเข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.33 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.30 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 69.07

ตารางที่ 2-11 สถานภาพการทำงานในครัวเรือนเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565

รายการ	สพข.8		สพข.9		เฉลี่ยรวม	
	คน/ ครัวเรือน	ร้อยละ	คน/ ครัวเรือน	ร้อยละ	คน/ครัวเรือน	ร้อยละ
ก่อนเข้าร่วมโครงการ						
สมาชิกในครัวเรือน	3.43	100.00	2.87	100.00	3.23	100.00
แรงงานที่ทำการเกษตร	2.26	65.89	2.03	70.73	2.18	67.49
หลังเข้าร่วมโครงการ						
สมาชิกในครัวเรือน	3.56	100.00	2.93	100.00	3.33	100.00
แรงงานที่ทำการเกษตร	2.44	68.54	2.03	69.28	2.30	69.07

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

บทที่ 3

ภาวะการผลิต

การศึกษาภาวะการผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะการผลิต ประกอบด้วย สภาพการผลิต การกระจายผลผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิต การประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการซึ่งได้จากการสำรวจข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

3.1 สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิต (ตารางที่ 3-1)

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8

ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ย 10.25 ไร่ต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ย 9.87 ไร่ต่อครัวเรือน มีการกระจายผลผลิต โดยแบ่งออกเป็น การบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 58.15 และจำหน่ายร้อยละ 41.85

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9

ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ย 15.57 ไร่ต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ย 13.80 ไร่ต่อครัวเรือน มีการกระจายผลผลิต โดยแบ่งออกเป็น การบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 4.00 และจำหน่ายร้อยละ 96.00

3) เฉลี่ยรวม

ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ย 12.20 ไร่ต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ย 11.30 ไร่ต่อครัวเรือน มีการกระจายผลผลิต โดยแบ่งออกเป็น การบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 48.38 และจำหน่ายร้อยละ 51.62

ตารางที่ 3-1 สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565

รายการ	สพข.8		สพข.9		เฉลี่ยรวม	
	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ
เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่ต่อครัวเรือน)	10.25	9.87	15.57	13.80	12.20	11.30
การกระจายผลผลิต (ร้อยละ)						
บริโภค/แลกเปลี่ยน	-	58.15	-	4.00	-	48.38
นำไปจำหน่าย	-	41.85	-	96.00	-	51.62

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และ 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

หมายเหตุ: พื้นที่หลังเข้าร่วมโครงการบางส่วนใช้ในการปรับปรุงแปลงนา

3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 (ตารางที่ 3-2 และตารางที่ 3-3)

(1) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 29,018.90 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 15,763.04 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 13,255.86 บาทต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 132,335.18 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 70,282.69 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 62,052.49 บาทต่อครัวเรือน

ตารางที่ 3-2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ปี 2565

หน่วย: ต่อครัวเรือน

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	29,018.90	132,335.18
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	15,763.04	70,282.69
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	13,255.86	62,052.49

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง กล้วย มะม่วง มะม่วงหิมพานต์ ฝรั่ง มะละกอ ไม้ผลอื่น ๆ พืชผัก หน่อไม้ฝรั่ง ปศุสัตว์ และประมง

(2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 2,831.11 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 1,537.86 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 1,293.25 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.84 และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 13,407.82 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 7,120.84 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 6,286.98 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.88 โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าผลผลิต ต้นทุนทั้งหมด และผลตอบแทนสุทธิเพิ่มขึ้นร้อยละ 373.59 363.04 และ 386.14 ตามลำดับ

(2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 4,417.30 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 2,256.28 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 2,161.02 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.96 และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 10,653.99 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 4,392.87 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 6,261.12 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 2.43 โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าผลผลิต ต้นทุนทั้งหมด และผลตอบแทนสุทธิเพิ่มขึ้นร้อยละ 141.19 94.70 และ 189.73 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-5 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ปี 2565

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*	อัตราการ เปลี่ยนแปลง
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	4,417.30	10,653.99	141.19
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	2,256.28	4,392.87	94.70
ค่าปัจจัยการผลิต (บาท)	1,468.82	1,874.59	27.63
ค่าแรงงานการผลิต (บาท)	787.46	2,518.28	219.80
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	2,161.02	6,261.12	189.73
4. B/C Ratio	1.96	2.43	-

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง มะม่วง มะขามเทศ มะละกอ ไม้ผลอื่น ๆ พืชผัก ภูเขา พืช และประมง

3) เฉลี่ยรวม (ตารางที่ 3-6 และตารางที่ 3-7)

(1) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 43,564.67 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 22,848.61 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 20,716.06 บาทต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 137,709.48 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 66,748.31 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 70,961.17 บาทต่อครัวเรือน

ตารางที่ 3-6 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
ปรับเปลี่ยนการผลิต ในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565

หน่วย: ต่อครัวเรือน

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	43,564.67	137,709.48
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	22,848.61	66,748.31
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	20,716.06	70,961.17

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง กล้วย มะม่วง มะม่วงหิมพานต์
ฝรั่ง มะขามเทศ มะละกอ ไม้ผลอื่น ๆ พืชผัก หญ้าเนเปียร์ ยูคา พืชสมุนไพร และประมง

(2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 3,570.87 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 1,872.83 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 1,698.04 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.91 และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 12,186.68 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 5,906.93 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 6,279.75 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 2.06 โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าผลผลิต ต้นทุนทั้งหมด และผลตอบแทนสุทธิเพิ่มขึ้นร้อยละ 241.28 215.40 และ 269.82 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-7 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยน
การผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*	อัตราการ เปลี่ยนแปลง
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	3,570.87	12,186.68	241.28
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	1,872.83	5,906.93	215.40
ค่าปัจจัยการผลิต (บาท)	1,180.37	4,473.77	279.01
ค่าแรงงานการผลิต (บาท)	692.46	1,433.16	106.97
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	1,698.04	6,279.75	269.82
4. B/C Ratio	1.91	2.06	-

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง กล้วย มะม่วง มะม่วงหิมพานต์
ฝรั่ง มะขามเทศ มะละกอ ไม้ผลอื่น ๆ พืชผัก หญ้าเนเปียร์ ยูคา พืชสมุนไพร และประมง

3.3 การประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (ตารางที่ 3-8)

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8

พบว่าจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง 52 ราย มีเกษตรกรที่มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 จำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.54 ของจำนวนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 13,255.86 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 62,052.49 บาทต่อครัวเรือน

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9

พบว่าจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย มีเกษตรกรที่มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 จำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.00 ของจำนวนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 33,647.09 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 86,403.41 บาทต่อครัวเรือน

3) เฉลี่ยรวม

พบว่าจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง 82 ราย มีเกษตรกรที่มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 จำนวน 72 ราย คิดเป็นร้อยละ 87.80 ของจำนวนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 20,716.06 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 70,961.17 บาทต่อครัวเรือน

ตารางที่ 3-8 การประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565

รายการ	สพข.8	สพข.9	เฉลี่ยรวม
จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ (ราย)	52	30	82
จำนวนเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 (ราย)	45	27	72
ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10	86.54	90.00	87.80
รายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการ (บาท/ครัวเรือน)	13,255.86	33,647.09	20,716.06
รายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการ (บาท/ครัวเรือน)	62,052.49	86,403.41	70,961.17

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3.4 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 (ตารางที่ 3-9)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 48.15 มากร้อยละ 46.30 และปานกลางร้อยละ 5.55 ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 42.59 มากร้อยละ 48.15 และปานกลางร้อยละ 9.26 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 62.96 มากร้อยละ 35.19 และปานกลางร้อยละ 1.85 และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 62.96 มากร้อยละ 31.48 และปานกลางร้อยละ 5.56 (ตารางที่ 3-10)

ทั้งนี้ จากการแปลผลระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนเฉลี่ย 4.43 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4.33 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.61 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3-9 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 ปี 2565

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยน	48.15	46.30	5.55	-	-	4.43	มากที่สุด
2. ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลง	42.59	48.15	9.26	-	-	4.33	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	62.96	35.19	1.85	-	-	4.61	มากที่สุด
4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	62.96	31.48	5.56	-	-	4.57	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย						4.49	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 (ตารางที่ 3-10)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 30.00 มากร้อยละ 50.00 และปานกลางร้อยละ 20.00 ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 23.33 มากร้อยละ 36.67 และปานกลางร้อยละ 40.00 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 33.33 มากร้อยละ 46.67 และปานกลางร้อยละ 20.00 และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 30.00 มากร้อยละ 40.00 และปานกลางร้อยละ 30.00 (ตารางที่ 3-11)

ทั้งนี้ จากการแปลผลระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนเฉลี่ย 4.10 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3.83 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.13 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 4.00 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3-10 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 ปี 2565

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยน	30.00	50.00	20.00	-	-	4.10	มาก
2. ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลง	23.33	36.67	40.00	-	-	3.83	มาก
3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	33.33	46.67	20.00	-	-	4.13	มาก
4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	30.00	40.00	30.00	-	-	4.00	มาก
คะแนนเฉลี่ย						4.02	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) เฉลี่ยรวม (ตารางที่ 3-11)

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 41.67 มากร้อยละ 47.62 และปานกลางร้อยละ 10.71 ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 35.71 มากร้อยละ 44.05 และปานกลางร้อยละ 20.24 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 52.38 มากร้อยละ 39.29 และปานกลางร้อยละ 8.33 และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 51.19 มากร้อยละ 34.52 และปานกลางร้อยละ 14.29 (ตารางที่ 3-9)

ทั้งนี้ จากการแปลผลระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4.15 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.44 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 4.37 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3-11 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่
ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2565

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนิน กิจกรรมการปรับเปลี่ยน	41.67	47.62	10.71	-	-	4.31	มากที่สุด
2. ความพึงพอใจในคุณภาพ ชีวิตที่เปลี่ยนแปลง	35.71	44.05	20.24	-	-	4.15	มาก
3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน โครงการในภาพรวม	52.38	39.29	8.33	-	-	4.44	มากที่สุด
4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการ เข้าร่วมโครงการ	51.19	34.52	14.29	-	-	4.37	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย						4.32	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และ เขต 9 กรมพัฒนาที่ดิน

จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร และวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับพืชเศรษฐกิจที่ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสานของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมปี 2563 ซึ่งได้ทำการศึกษา และรวบรวมข้อมูลการผลิต จำนวน 82 ราย ในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8 และเขต 9 แล้วดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ จากนั้นนำรายได้สุทธิก่อนและหลังมาประเมินผล ซึ่งสรุปการศึกษาได้ดังนี้

4.1 ผลการศึกษา

1) ข้อมูลทั่วไป

เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 54 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 51.25 และมีสถานภาพทางสังคมเป็นเกษตรกรทั่วไปร้อยละ 88.10 ของเกษตรกรทั้งหมด เกษตรกรมีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 12.20 ไร่ต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่มีหนังสือสำคัญในที่ดินเป็น ส.ป.ก.4-01 เฉลี่ย 6.41 ไร่ต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 52.55 ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด เกษตรกรมีการกู้ยืมเงินถึงร้อยละ 73.81 โดยมีการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มากที่สุดร้อยละ 74.19 มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 6.95 ต่อปี

เกษตรกรมีสถานภาพทางการเงินในครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี คือ มีรายได้ในครัวเรือน 220,579.44 บาทต่อปี มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 167,916.12 บาทต่อปี และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 52,663.32 บาทต่อปี สำหรับสถานภาพการทำงานของครัวเรือน ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.23 คนต่อครัวเรือน (แรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.18 คนต่อครัวเรือน) และหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.33 คนต่อครัวเรือน (แรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.30 คนต่อครัวเรือน) โดยหลังเข้าร่วมโครงการสมาชิกในครัวเรือนและแรงงานนอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้แรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลง

2) ต้นทุนและผลตอบแทน

2.1) จากสภาพการผลิตและการกระจายผลผลิตก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีเนื้อที่เพาะปลูก 12.20 ไร่ต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ มีเนื้อที่เพาะปลูก 11.30 ไร่ต่อครัวเรือน มีการกระจายผลผลิต โดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 48.38 และจำหน่ายร้อยละ 51.62

2.2) การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีมูลค่าผลผลิต 3,570.87 บาท มีต้นทุนการผลิต 1,872.83 บาท และผลตอบแทนสุทธิ 1,698.04 บาทและหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีมูลค่าผลผลิต 12,186.68 บาท มีต้นทุนการผลิต 5,906.93 บาทและผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 6,279.75 บาท โดยหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีต้นทุน

การผลิต มูลค่าผลผลิตและผลตอบแทนสุทธิเพิ่มขึ้น เนื่องจากก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรทำการผลิตข้าวนาปีเพียงครั้งเดียวตลอดปีการผลิต ใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวในการทำการผลิต อีกทั้งสภาพทางกายภาพของดินเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเล็กน้อยและไม่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก จึงปล่อยให้พื้นที่นาว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินในฤดูแล้ง เมื่อเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรได้รับการสนับสนุนวัสดุปรับปรุงดิน จัดสร้างแหล่งน้ำในไร่นา และการปรับปรุงแปลงนาในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมและสามารถทำการผลิตได้ จึงทำให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตได้ตลอดทั้งปี การทำเกษตรผสมผสานดังกล่าวแม้จะทำให้มีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น เพราะมีการใช้ปัจจัยในการผลิตเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สำหรับการประเมินอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ เท่ากับ 1.91 และ 2.06 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วหลังเข้าร่วมโครงการมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นแสดงว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุน

ทั้งนี้ จากการเปรียบเทียบข้อมูลการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ (ต้นทุนการผลิตต่อไร่ มูลค่าผลผลิตต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ และประเมินอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุน) แสดงให้เห็นว่าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม โดยการปรับเปลี่ยนการผลิตจากเดิมนาข้าว เปลี่ยนเป็นนาข้าวร่วมกับการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ส่งผลให้การผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรมีผลิตภาพ (Productivity) มีความคุ้มค่าในการลงทุน และประสิทธิภาพการผลิตต่อพื้นที่เพิ่มขึ้น

3) ผลการประเมินโครงการ (ตารางที่ 4-1)

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง 82 ราย มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 จำนวน 72 ราย หรือร้อยละ 87.80 ของจำนวนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายได้สุทธีก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 20,716.06 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 70,961.17 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 50,245.11 บาทต่อครัวเรือน จึงถือว่าผลการดำเนินงานของโครงการได้สำเร็จเกินกว่าเป้าหมายของโครงการ

ตารางที่ 4-1 สรุปการประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2565

รายการ	ผลการประเมินโครงการ	
	คน	ร้อยละ
เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	82	100.00
เกษตรกรที่มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10.00	72	87.80
รายได้สุทธีก่อนเข้าร่วมโครงการ (บาท/ครัวเรือน)	20,716.06	-
รายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการ (บาท/ครัวเรือน)	70,961.17	-

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ด้านความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ 5 ระดับ สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4.15 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.44 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 4.37 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

4.2 ข้อเสนอแนะ

1) เกษตรกรรายย่อยมักประสบปัญหาการผลิตสินค้า ควรมีหน่วยงานที่ส่งเสริมการผลิตแบบครบวงจร ตั้งแต่เริ่มกระบวนการผลิตพืชจนถึงการจัดหาตลาด จะสามารถลดความเสี่ยงด้านราคาผลผลิต สินค้าไม่มีตลาดรองรับ หรือผลผลิตออกสู่ตลาดในปริมาณที่มากเกินไป ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรรายย่อยสามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไปได้

2) สถาบันการเงินควรปรับปรุงการปล่อยสินเชื่อ เพื่อให้เกษตรกรที่ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ไม่ก่อหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้เพิ่มขึ้น

3) หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้คำแนะนำ หรือประชาสัมพันธ์เรื่องการผลิตพืชที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสภาพตลาด เพื่อให้เกษตรกรมีแนวทางในการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช หรือปลูกพืชผสมผสานเพิ่มมากขึ้นเพื่อสร้างรายได้ และกระจายความเสี่ยงในการปลูกพืช

4) ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แบบ ดังนั้น ภาครัฐควรส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ให้ช่วยพัฒนาคุณภาพและระบบการผลิตทางการเกษตร พร้อมกับถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมการผลิตพืชใหม่ ๆ ให้เกษตรกรผู้สูงอายุ ซึ่งบางรายมีข้อจำกัดด้านการเปลี่ยนแปลงการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยี จะช่วยให้ครัวเรือนเกษตรกรสามารถรักษาคุณภาพผลผลิตไว้ได้ อีกทั้งสามารถลดรายจ่ายด้านแรงงาน

5) การช่วยเหลือให้เกษตรกรมีรายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต โดยการลดใช้สารเคมี และสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตพืช โดยให้ความรู้ด้านการแปรรูปสินค้าเกษตร

6) หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร ในรูปแบบระบบสหกรณ์พร้อมทั้งพัฒนาระบบให้ดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มชุมชน ให้มีอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต การขายสินค้าเกษตร การระดมทุน ตลอดจนจัดหาเงินลงทุนให้เกษตรกรมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2561 - 2563. พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสม.

แหล่งที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, 15 กรกฎาคม 2565.

กฤษฎา เอี่ยมฐานนท์. 2557. โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ: การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. 2563. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้. แหล่งที่มา:

http://www.baac.or.th/th/contentrate.php?content_group=9&contentgroup_sub=2&inside=, 4 มีนาคม 2565.

ศูนย์ประเมินผล. 2551. คู่มือการฝึกอบรมหลักสูตร การติดตามและประเมินผล. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2564. Farmer Map 2563.

แหล่งที่มา: <http://www.aiu.doae.go.th/Farmermap/farmermapbook63-202104-watermark.pdf>, 4 มีนาคม 2565.

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร. 2557. คำนิยามข้อมูลสถิติการเกษตร. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

_____. 2563. ข้าวนาปี เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่
รายจังหวัด ปีเพาะปลูก 2562/63. แหล่งที่มา:

[https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/type%20rice%2062\(1\).pdf](https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/type%20rice%2062(1).pdf), 4 มีนาคม 2565.

_____. 2563. เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2562.

แหล่งที่มา: <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/socio/LandUtilization2562.pdf>, 4 มีนาคม 2565.

Ratchadaporn Toomma. 2559. แบบการวัดทัศนคติ ลิเคิร์ท สเกล (Likert Scal) แหล่งที่มา:

<https://bit.ly/3x4QTDS>, 2 มิถุนายน 2565.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การกำหนดขนาดตัวอย่าง
และจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่
ไม่เหมาะสม ปี 2563

ตารางผนวกที่ ก1 การกำหนดขนาดตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่าง	สูตรการคำนวณ	วิธีการคำนวณ	ขนาดตัวอย่าง
Taro Yamane	$n = N/1+Ne^2$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 90%	$n = 384/1+(384*0.10^2)$ $n = 384/1+(384*0.01)$ $n = 384/1+3.84$ $n = 384/4.84$ $n = 79.34$	79 ตัวอย่าง

ที่มา: จากการคำนวณ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ ก2 จำนวนเกษตรกรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยน
การผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2563

สำนักงาน พัฒนา ที่ดินเขต	จังหวัด	จำนวน (ไร่)	จำนวน เกษตรกร (ราย)	กลุ่ม ตัวอย่าง (ราย)
8	พิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ เลย พิจิตร	2,982	257	53
9	นครสวรรค์ ตาก กำแพงเพชร อุทัยธานี สุโขทัย	2,271	127	26
	รวม	5,253	384	79

ที่มา: ข้อมูลจำนวนเกษตรกรและพื้นที่ปรับเปลี่ยน ปี 2563 กลุ่มนโยบายและวางแผนการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ภาคผนวก ข
จำนวนตัวอย่างและสถานที่สำรวจข้อมูล

ตารางผนวกที่ ข1 จำนวนตัวอย่างจำแนกตามสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต	จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง
เขต 8	พิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ เลย พิจิตร	52
เขต 9	นครสวรรค์ กำแพงเพชร	30
รวม		82

ตารางผนวกที่ ข2 สถานที่สำรวจข้อมูล

ลำดับ	หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
1	7	ดงเจริญ	วังจี้ว	ดงเจริญ	พิจิตร
2	8	ทุ่งพรหมทอง	บางลาย	บึงนาราง	พิจิตร
3	12	โนนนากาม	หนองกระท้าว	นครไทย	พิษณุโลก
4	13	ใหม่ไทยเจริญ	บ่อโพธิ์	นครไทย	พิษณุโลก
5	8	ชัยมงคล	จริม	ท่าปลา	อุตรดิตถ์
6	2	นางั่ว	นางั่ว	เมือง	เพชรบูรณ์
7	4	นางั่ว	นางั่ว	เมือง	เพชรบูรณ์
8	1	ท่าโรง	ท่าโรง	วิเชียรบุรี	เพชรบูรณ์
9	3	โคกปรีอ	บึงกระจับ	วิเชียรบุรี	เพชรบูรณ์
10	4	บึงกระจับ	บึงกระจับ	วิเชียรบุรี	เพชรบูรณ์
11	5	บึงกระจับ	บึงกระจับ	วิเชียรบุรี	เพชรบูรณ์
12	6	นาไร่เดียว	ท่าโรง	วิเชียรบุรี	เพชรบูรณ์
13	8	ไทรงาม	น้ำร้อน	วิเชียรบุรี	เพชรบูรณ์
14	1	ซับพุทรา	ซับพุทรา	ชนแดน	เพชรบูรณ์
15	4	วังไทร	ซับพุทรา	ชนแดน	เพชรบูรณ์
16	9	ซับกระบาก	ชนแดน	ชนแดน	เพชรบูรณ์
17	3	น้ำอ้อม	วังหิน	วังโป่ง	เพชรบูรณ์
18	11	วังหินเหนือ	วังหิน	วังโป่ง	เพชรบูรณ์
19	6	วังขอน	ท้ายดง	วังโป่ง	เพชรบูรณ์
20	2	ไทรทอง	วังโบสถ์	หนองไผ่	เพชรบูรณ์
21	11	นาเฉลียง	วังโบสถ์	หนองไผ่	เพชรบูรณ์
22	13	เนินสวรรค์	เพชรละคร	หนองไผ่	เพชรบูรณ์

ตารางผนวกที่ ข2 (ต่อ)

ลำดับ	หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
23	15	กุดตะแบก	เพชรละคร	หนองไผ่	เพชรบูรณ์
24	8	เขารวก	กันจุก	บึงสามพัน	เพชรบูรณ์
25	7	ชัยบอน	กันจุก	บึงสามพัน	เพชรบูรณ์
26	13	โคกกรวด	กันจุก	บึงสามพัน	เพชรบูรณ์
27	13	ชัยล้นทองเหนือ	พญาวัน	บึงสามพัน	เพชรบูรณ์
28	1	ปวนผุ	ปวนผุ	หนองหิน	เลย
29	2	หนองอีเปี้ย	โนนปอแดง	ผาขาว	เลย
30	15	วังบอน	โนนปอแดง	ผาขาว	เลย
31	4	ท่าเปิบ	กกคู้	เมือง	เลย
32	9	ห้วยทรายทอง	นาแหม	เมือง	เลย
33	5	โนนสว่าง	เชียงคาน	เชียงคาน	เลย
34	11	บ้านแสงอรุณ	นาด้าง	นาด้าง	เลย
35	2	เขาภูคา	ห้วยหวาย	ตาคลี	นครสวรรค์
36	9	ห้วยหอม	ห้วยหอม	ตาคลี	นครสวรรค์
37	6	โคกสะอาด	วังบ่อ	หนองบัว	นครสวรรค์
38	14	หนองชุมแสง	วังชะพลู	ขาณุวรลักษบุรี	กำแพงเพชร
39	5	จิตตมาศพัฒนา	วังหามแห	ขาณุวรลักษบุรี	กำแพงเพชร
40	3	แม่ฮ้อย	หนองไม้กอง	ไทรงาม	กำแพงเพชร
41	8	แม่ฮ้อย	หนองไม้กอง	ไทรงาม	กำแพงเพชร
42	9	แม่ฮ้อย	หนองไม้กอง	ไทรงาม	กำแพงเพชร

ภาคผนวก ค

กิจกรรมการประชุมติดตามผลการดำเนินงานและการเก็บข้อมูลภาคสนาม

กิจกรรมการประชุมติดตามผลการดำเนินงาน

รูปภาพที่ 1 การประชุมติดตามผลการดำเนินงาน
วันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2565

รูปภาพที่ 2 การประชุมติดตามผลการดำเนินงาน วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2565

การเก็บข้อมูลภาคสนาม

รูปภาพที่ 3 เจ้าหน้าที่กลุ่มฯ ลงพื้นที่สัมภาษณ์เกษตรกร ตำบลหนองกระเทียม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

รูปภาพที่ 4 เจ้าหน้าที่กลุ่มฯ ลงพื้นที่สัมภาษณ์เกษตรกร ตำบลหนองไผ่กอง อำเภอไทรยางม จังหวัดกำแพงเพชร

กรมพัฒนาที่ดิน

Land Development Department

2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

www.ddd.go.th Callcenter 1760